

روایت امام محمد تقی(ع) درباره افضلیت زیارت امام رضا(ع) بر حج

همه مسلمین چه شیعه و چه عامه بر سر سفره حضرت امام رضا(ع) نشسته اند، چرا که به قدری گسترده است که در برابرش سفره دیگری متصور نیست. بلکه همه عالم از برکات وجودی و از ولایت تکوینی و وجودیه آن حضرت متمتع اند.

همه مسلمین چه شیعه و چه عامه بر سر سفره حضرت امام رضا(ع) نشسته اند، چرا که به قدری گسترده است که در برابرش سفره دیگری متصور نیست. بلکه همه عالم از برکات وجودی و از ولایت تکوینی و وجودیه آن حضرت متمتع اند.

مرحوم آیت الله سیدمحمد حسین حسینی طهرانی در کتاب نفیس روح مجرد (یادنامه عارف کامل سید هاشم موسوی حداد) در خصوص رابطه میان زیارت امام علی بن موسی الرضا(ع) و زیارت خانه خدا در ماه رجب المرجب به نقل از «کافی» مطالبی را از امام محمد تقی حضرت جواد الائمه(ع) نقل می کند که برگزیده آن در پی می آید: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ رَجُلٍ حَجَّ حِجَّةَ الْإِسْلَامِ، فَدَخَلَ مُتَمَتِّعًا بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ، فَأَعَاتَهُ اللَّهُ عَلَى عُمْرَتِهِ وَ حَجِّهِ، ثُمَّ أَتَى الْمَدِينَةَ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ ثُمَّ أَتَاكَ عَارِفًا بِحَقِّكَ؛ يَعْلَمُ أَنَّكَ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَ بَابُهُ الَّذِي يُؤْتِي مِنْهُ، فَسَلَّمَ عَلَيْكَ، ثُمَّ أَتَى أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، ثُمَّ أَتَى بَغْدَادَ وَ سَلَّمَ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، ثُمَّ انصَرَفَ إِلَى بِلَادِهِ، فَلَمَّا كَانَ فِي وَقْتِ الْحَجِّ رَزَقَهُ اللَّهُ الْحَجَّ؛ فَأَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ هَذَا الَّذِي قَدْ حَجَّ حِجَّةَ الْإِسْلَامِ يَرْجِعُ أَيْضًا فَيَحُجُّ، أَوْ يَخْرُجُ إِلَى خُرَاسَانَ إِلَى أَبِيكَ عَلَى ابْنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: (لَا) بَلْ يَأْتِي خُرَاسَانَ فَيُسَلِّمُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَفْضَلُ؛ وَلَيْكُنْ ذَلِكَ فِي رَجَبٍ؛ وَ لَا يَتَّبِعْهُ أَنْ تَفْعَلُوا (فِي) هَذَا الْيَوْمِ؛ فَإِنْ عَلَيْنَا وَ عَلَيْكُمْ مِنَ السُّلْطَانِ شُتْعَةٌ.

روایت می کند ابو علی اشعری از حسن بن علی کوفی از حسین بن سیف از محمد بن أسلم از محمد بن سلیمان که گفت: من از حضرت أبوجعفر امام محمد تقی(ع) پرسیدم راجع به مردی که حجت الاسلام خود را انجام داده بود متمتعاً با عمره، یعنی حج تمتع به جای آورده بود و خداوند وی را کمك نموده بود تا اینکه آنها را صحیحاً به جای آورد؛ و پس از آن به مدینه آمده بود و زیارت رسول اکرم(ص) را به جای آورده بود و سپس با معرفت به حق تو و به اینکه تو حجت خداوند در روی زمین هستی و در خدا می باشی که باید از آن در وارد شد، به سوی تو آمده بود و تو را زیارت نموده و بر تو سلام داده بود و پس از آن به سوی حضرت أباعبد الله الحسین(ع) آمده و بر آن حضرت سلام داده و سپس به بغداد رفته و بر حضرت أبو الحسن موسی(ع) سلام داده و زیارت نموده و پس از آن به سوی شهر خود مراجعت نموده است. اینک که موسم حج فرا رسیده است، او متمکن از حج می باشد، بفرمائید: برای او با این کیفیتی که ذکر شد که حجة الاسلام خود را انجام داده است، آیا باز حج بیت الله الحرام برای او افضل است، یا اینکه به سوی خراسان برود و بر پدرت علی بن موسی(ع) سلام کند؟! حضرت فرمود: نه! بلکه به خراسان رود و بر حضرت أبوالحسن(ع) سلام کند البته آن افضل است؛ ولیکن باید زیارت و سلامش در ماه رجب باشد و سزاوار نیست که زیارت آن حضرت را در امروز به جای آورید؛ زیرا سلطان وقت این عمل را برای ما و برای شما قبیح و ناپسند می شمرد.

مراد از «هَذَا الْيَوْمِ» در روایت

در تفسیر ذیل این حدیث مبارک، دو وجه به نظر می رسد: اول آنکه: مراد از هَذَا الْيَوْمِ زمان خلافت خلیفه جائز زمان بوده باشد و بنابراین مفاد حدیث چنین می شود: باید زیارت در ماه رجب بوده باشد و سزاوار نیست در این زمان و در این دوره که بر ما و شما از سلطان وقت خوف تشنیع هست به جای آورید، بلکه صبر کنید تا این دوره سپری شود و در آن وقت در ماه رجب مشرف شوید و زیارت کنید و اشکالی که به این احتمال وارد می شود آن است که: شاید تا چندین سال بعد از این، این خلافت جائزه سپری نشود و این دوره به پایان نرسد؛ پس چرا حضرت جواد الائمه آن مرد را از حج در موسم خود منع فرموده با آنکه بنا به فرض، تمکن از زیارت حضرت علی بن موسی الرضا را ندارد؟!

دوم آنکه: مراد از هَذَا الْيَوْمِ، یوم حج و موسم حج باشد و بنابراین حضرت می فرمایند: این شخص که موسم حج رسیده و امر دائر است بر اینکه یا حج کند یا زیارت پدرم را و زیارت مقدم است، در ایام حج و موسم حج به خراسان نرود و زیارت نکند زیرا خلیفه می گوید: اینان حج خود را زیارت قبر حضرت امام رضا قرار داده اند و در موسم حج که مشهود است تمام زائرین بیت الله الحرام از اوطان خود خارج و به سوی مکه می روند، معلوم است که اگر کسی به سمت خراسان و برای زیارت سفر کند این سفر چشمگیر مشخص خواهد شد و خلیفه می گوید: اینان از عمل حج با چنین و چنان اهمیت إعراض نموده و محلی دیگر که قبر امامشان است، بدان سوی قصد می کنند و حج می کنند. پس در موسم حج به زیارت نروید و صبر کنید در زمانی که از نقطه نظر تدریج زمان در مقابل موسم حج قرار دارد و آن، ماه رجب است که در ضمن دارای شرف و فضیلت و شهر الله الاصب است زیارت کنید تا این احتمال تشنیع از شما برداشته شود. در این صورت، زیارت کرده اید و سلطان را نیز نسبت به خود در شك و شبهه نینداخته اید!

و این وجه از احتمال بسیار خوب است و اشکالی ندارد. مضافاً به آنکه در زیارت حضرت امام رضا در موسم حج به بیان مقدم خوف تشنیع هست نه مطلق زیارت گرچه در ماه رجب باشد؛ چون زیارت ائمه علیهم السلام بطور مطلق در آن زمان ها رائج و دارج بوده، و شیعیان به زیارت قبور ائمه خود معروف بوده اند...

پادشاه‌های مترتبه بر زیارت حضرت ثامن الحجج(ع)

و أما روایات در فضیلت زیارت آن حضرت بطور مطلق بسیار است. در بعضی وعده بهشت داده شده است و در بعضی عدل شهادت شهدای بدر بشمار آمده است و در بعضی ثواب هزار حج و هزار هزار حج بر آن مترتب گردیده است. جعفر بن محمد بن قولویه روایت می‌کند از حسن بن عبد الله از پدرش عبد الله بن محمد بن عیسی از داود صرّمی از ابو جعفر ثانی (امام محمد تقی(ع)، قال: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِي فَلَهُ الْجَنَّةُ. داود صرّمی گفت: شنیدم که حضرت می‌گفت: کسی که قبر پدرم را زیارت کند پس جزای وی بهشت است.»

و أيضاً روایت می‌کند از پدرش از سعد از ابراهیم بن ربان که گفت: حدیث کرد برای من یحیی بن الحسن الحسینی که او گفت: حدیث کرد برای من علی بن عبد الله بن قطرب از حضرت ابوالحسن موسی(ع): قال: مَرَّ بِهِ ابْنُهُ وَ هُوَ شَابٌ حَدَّثَ وَ بَنُوهُ مُجْتَمِعُونَ عِنْدَهُ، فَقَالَ: إِنَّ ابْنِي هَذَا يَمُوتُ فِي أَرْضٍ غُرْبَةٍ. فَمَنْ زَارَهُ مُسْلِمًا لِيَأْمُرَهُ عَارِقًا بِحَقِّهِ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كَشْهَدَاءٍ بَدْرٍ. ابن قطرب می‌گوید: در حضور حضرت امام موسی کاظم(ع) که پسرانش مجتمع بودند، پسرش علی که نوجوانی بود عبور کرد. حضرت فرمود: این پسر در زمین غربت می‌میرد. پس کسی که تسلیم امر ولایت و امامت او باشد و به حق او عارف و شناسا باشد، اگر او را زیارت کند ثواب او در نزد خداوند عز و جل مانند شهیدان غزوه بدر می‌باشد.

و أيضاً روایت می‌کند از پدرش و از محمد بن یعقوب از علی بن ابراهیم از حمدان بن إسحاق که گفت: از حضرت ابا جعفر(ع) شنیدم و یا آنکه برای من از مردی از ابا جعفر(ع) حکایت کرد- و شك از علی بن ابراهیم است- که حضرت اباجعفر(ع) گفت مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِي بطُوسٍ عَقَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ. قَالَ: فَحَجَجْتُ بَعْدَ الزِّيَارَةِ فَلَقِيتُ أَيُّوبَ بْنَ نُوحٍ. فَقَالَ لِي (قَالَ- ظ) أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِي بطُوسٍ عَقَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ، وَ بَنَى لَهُ مِثْرًا بِحِذَاءِ مِثْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَقْرُغَ اللَّهُ مِنْ حِسَابِ الْخَلَائِقِ. فَرَأَيْتُ أَيُّوبَ بْنَ نُوحٍ بَعْدَ ذَلِكَ وَ قَدْ زَارَ فَقَالَ: جِئْتُ أَطْلُبُ الْمِثْرَ. کسی که قبر پدرم را در طوس زیارت نماید، خداوند گناهان گذشته و آینده‌اش را می‌آمرزد.

حمدان بن إسحاق یا آن مرد دیگر می‌گوید: من پس از ملاقات و دیدار حضرت ابوجعفر امام جواد علیه السلام حج بیت الله الحرام را بجای آوردم، و در حج با ایوب بن نوح برخورد و ملاقات نمودم. او به من گفت: حضرت ابو جعفر علیه السلام فرموده است: کسی که قبر پدر مرا در طوس زیارت کند، تمام گناهان گذشته و آینده‌اش آمرزیده می‌شود و خداوند در روز قیامت در صحرای حشر برای او منبری می‌سازد در مقابل منبر رسول اکرم(ص) و علی(ع) تا اینکه خداوند از حساب خلائق فارغ گردد. من پس از این جریان، ایوب بن نوح را دیدار کردم در حالی که زیارت قبر حضرت علی بن موسی الرضا(ع) را انجام داده بود و گفت: من آمدم تا اینکه آن منبر موعود را به دست آورم.»

و أيضاً روایت می‌کند از محمد بن حسن از محمد بن حسن صفار از أحمد ابن محمد بن محمد بن عیسی از أحمد بن محمد بن ابی نصر بَرْظُطی، قال: قَرَأْتُ فِي كِتَابِ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: أُبَلِّغُ شِيعَتِي: إِنَّ زِيَارَتِي تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ أَلْفَ حَجَّةٍ. قَالَ: فَقُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَلْفَ حَجَّةٍ؟! قَالَ: إِي وَ اللَّهِ! وَ أَلْفَ حَجَّةٍ لِمَنْ زَارَهُ عَارِقًا بِحَقِّهِ. می‌گوید: من در کتاب حضرت امام ابوالحسن الرضا(ع) خواندم: به شیعیان من برسانید که: زیارت من در نزد خداوند معادل با هزار مرتبه حج بیت الله الحرام را انجام دادن است.

بَرْظُطی می‌گوید: من از روی تعجب به حضرت ابوجعفر امام محمد تقی(ع) عرض کردم: هزار حج؟! فرمود: آری قسم به خدا! و هزار هزار حج برای کسی که زیارت کند او را در حالی که عارف به حق وی باشد. «باری، با ملاحظه آنچه ذکر شد، شاید بدست آید سر استحباب زیارت حضرت ثامن الائمه علیه السلام در ماه رجب المرجب، و ارتباط قوی آن زیارت با زیارت بیت الله الحرام. چرا که شهر رجب از ماه‌های حرام است که تك افتاده است، به خلاف ذو القعدة الحرام و ذو الحجة الحرام و محرم الحرام که این سه ماه، متوالی و پی در پی‌اند؛ و در ماه رجب جنگ حرام است، و دارای اعتبار و خصوصیتی است که آن را از سائر ماه‌ها متمایز می‌گرداند؛ و شهر الله است؛ و برای بسیاری از سالکان راه خدا، در ماه رجب فتح باب می‌شود. ولادت امیر المؤمنین و بعثت رسول الله صلوات الله و سلامه علیهما موجب مزید تکریم و تشریف این ماه شده است.

سر استحباب زیارت امام رضا(ع) در ماه رجب و رابطه آن با حج کعبه بیت الله الحرام

بنابراین هیچ يك از اقسام عمره، چون عمره رجبیه نیست و در فضیلت، با فضیلت حج فقط يك درجه فرق دارد. و در این روایت اخیر دیدیم زیارت حضرت امام هشتم برای شیعیان خُلص و عارفان به مقام و منزلت و حق او، ثواب هزار و یا هزار هزار حج بر آن مترتب است. و ابدأ جای استبعاد نیست؛ زیرا حیات کعبه به ولایت است. بنابراین ولایت محور است و کانون و کعبه در حکم محیط پرگار است. نمی‌بینی چگونه مردم دور کعبه‌ای که علی در آن متولد شده است دور می‌زنند و طواف می‌کنند و خواهی نخواهی طوعاً أو کرهاً ناچارند تسلیم آن حقیقت و واقعیت شوند؟! همه مسلمین چه شیعه و چه عامه بر سر سفره آن حضرت نشست‌اند، چرا که به قدری گسترده است که در برابرش سفره دیگری متصور نیست. بلکه همه عالم از برکات وجودی و از ولایت تکوینی و وجودیه آن حضرت متمتع‌اند. در این صورت مبدا استبعاد کنی که چطور می‌شود ثواب يك زیارت حضرت امام رضا(ع) عارِقاً بِحَقِّهِ، معادل با ثواب هزار هزار حج باشد؟! آنجا کعبه ظاهر است و اینجا کعبه باطن. آنجا تکلیف است و اینجا محبت. آنجا جسم است و اینجا جان.